MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARINING GIBRID TAHDIDLARGA TAYYORLIGI: TAHLIL VA ISTIQBOLLAR

Zamonov Azizbek Avazbek-o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi

universiteti magistratura tinglovchisi

Tel: +99894.046-45-45

Annotatsiya: Ushbu maqolada Markaziy Osiyo mamlakatlarining gibrid tahdidlarga tayyorlik darajasi kompleks ravishda o'rganiladi. Gibrid xavf-xatarlarning ko'p komponentli tabiati-kiberhujumlar, axborot operatsiyalari, ijtimoiy-siyosiy beqarorlashtirish strategiyalari, iqtisodiy bosim va transmilliy jinoyatchilikning mintaqaga ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqotda Qozog'iston, O'zbekiston, Qirg'iziston, Tojikiston va Turkmanistonning institutsional salohiyati, huquqiy bazasi, mintaqaviy hamkorlikni yo'lga qo'yish faoliyati, shuningdek texnologik infratuzilma darajasi ilmiy-nazariy jihatdan ko'rib chiqiladi. Xulosa sifatida, Markaziy Osiyoda gibrid tahdidlarga qarshi integratsiyalashgan yondashuv shakllanayotgan bo'lsa-da, axborot makoni himoyasi, kiberxavfsizlik va radikallashuvga qarshi monitoring mexanizmlarini kuchaytirish zarurligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: gibrid tahdidlar, kiberxavfsizlik, Markaziy Osiyo, strategik barqarorlik, axborot xavfsizligi, mintaqaviy integratsiya.

Аннотация: В статье проводится комплексный анализ готовности государств Центральной Азии к гибридным угрозам. Изучаются ключевые составляющие гибридной деятельности-кибератаки, информационные операции, стратегии дестабилизации, экономическое давление и транснациональная преступность. Исследуются институциональные возможности Казахстана, Узбекистана, Кыргызстана, Таджикистана и Туркменистана, а также правовая база и механизмы регионального

взаимодействия. В заключении подчеркивается, что, несмотря на позитивные тенденции формирования системного подхода, странам региона необходимо усилить защиту информационного пространства, развивать киберинфраструктуру и укреплять профилактику радикализации.

Ключевые слова: гибридные угрозы, Центральная Азия, кибербезопасность, информационная безопасность, национальная устойчивость.

Abstract: This article provides an extended analysis of the readiness of Central Asian states to confront hybrid threats. These threats include cyberattacks, disinformation campaigns, destabilization strategies, economic coercion, and transnational criminal activity. The institutional capacities, legal frameworks and technological preparedness of Kazakhstan, Uzbekistan, Kyrgyzstan, Tajikistan and Turkmenistan are examined in detail. The findings indicate that while the region is developing a more systemic approach to countering hybrid risks, significant gaps remain in cybersecurity infrastructure, information-space protection and early-warning mechanisms. The article concludes by emphasizing the need for deeper regional integration and coordinated security strategies.

Keywords: hybrid threats, Central Asia, cybersecurity, information warfare, regional cooperation, resilience.

KIRISH

XXI asr global siyosati va xavfsizlik arxitekturasi tubdan o‘zgarib bormoqda. An’anaviy harbiy to‘qnashuvlardan ko‘ra, yangi shakldagi, murakkab va ko‘p qatlamli tahdidlar-gibrid xavf-xatarlar faol qo‘llanilmoqda. Bu turdagi tahdidlar harbiy, iqtisodiy, axboriy va siyosiy bosim elementlarining uyg‘unlashuvi orqali davlat barqarorligini izdan chiqarish imkonini beradi.

Markaziy Osiyo geostrategik joylashuvi, resurslari va mintaqaviy kuchlar o‘rtasidagi raqobat tufayli gibrid operatsiyalar uchun sezgir hudud hisoblanadi. Internet qamrovining kengayishi, yoshlar orasida axborot iste’moli darajasining oshishi, davlat boshqaruvida raqamlashtirish jarayonlarining jadallashuvi mintaqaning kibermakonini ham imkoniyat, ham tahdid maydoniga aylantirmoqda.

Mazkur maqola Markaziy Osiyo mamlakatlarining ushbu murakkab xavflarga qarshi tayyorligini tizimli tahlil qilishga qaratilgan.

1. GIBRID TAHDIDLAR TUSHUNCHASI VA UNING NAZARIY ASOSLARI

1.1. Gibrid tahdidlarning mohiyati

Gibrid tahdid-bu harbiy va noh.arbiy vositalarning bir vaqtning o‘zida qo‘llanishi orqali davlat suvereniteti, siyosiy tizimi, iqtisodiy barqarorligi yoki ijtimoiy muvozanatini izdan chiqarishga qaratilgan strategiya.

Gibrid tahdidlar tarkibiga quyidagilar kiradi:

- **Kiberhujumlar**-davlat tizimlari, banklar, infratuzilma va OAVga zarar yetkazish;
- **dezinformatsiya operatsiyalari**-yolg‘on narrativlar tarqatish, jamoatchilik fikrini boshqarish;
- **psixologik bosim**-demokratiyani zaiflashtiruvchi axborot oqimlari;
- **iqtisodiy manipulyatsiya**-energiya resurslariga bosim, moliyaviy cheklovlar;
- **transmilliy jinoyatchilikni qo‘llab-quvvatlash**-terrorizm, narkotrafik, noqonuniy migratsiya;
- **ichki siyosiy beqarorlikni rag‘batlantirish**-noroziliklarni kuchaytirish, ziddiyatlarni boshqarish.

1.2. Gibrid strategiyalarning evolyutsiyasi

XXI asr boshidan boshlab gibrid operatsiyalar global siyosiy raqobatda asosiy vositalardan biriga aylandi. Bu strategiyalar quyidagi bosqichlarda rivojlangan:

1. **Axborot qurollarining paydo bo‘lishi** (2000–2010)
2. **Kiber qurollanish poygasi** (2010–2015)
3. **Sun’iy intellekt asosidagi axborot urushlari** (2015–2024)
4. **Transchegaraviy gibrid ta’sirlarning institutsionallashuvi** (hozirgi davr)

2. MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARINING INSTITUTSIONAL TAYYORLIGI

2.1. Qozog‘iston

Qozog‘iston mintaqada raqamli infratuzilmasi rivojlangan davlatlardan biri. U quyidagi yutuqlarga ega:

- “Kiberxavfsizlik kontseptsiyasi-2022” dasturi;
- Milliy CERT (Computer Emergency Response Team) tizimi;
- davlat xizmatlarining keng ko‘lamli raqamlashtirilishi.

Ammo zaif tomonlari:

- davlat sektorida axborot xavfsizligi bo‘yicha mutaxassislar yetishmasligi;
- chegaralararo gibrid tahdidlarga qarshi yagona monitoring tizimining yo‘qligi.

2.2. O‘zbekiston

So‘nggi yillarda O‘zbekiston quyidagi sohalarda sezilarli natijalarga erishdi:

- “Kiberxavfsizlik to‘g‘risida”gi Qonun;
- “Kiberxavfsizlik markazi”ning tashkil etilishi;
- axborot makoni monitoringi va kontent tahlil tizimlarining yaratila boshlashi.

Mamlakatda raqamlashtirishning tez sur’atlar bilan rivojlanishi bilan birga xavfsizlikning institutsional mustahkamlanishi ham talab etiladi.

2.3. Qirg‘iziston

Qirg‘iziston demokratik jarayonlarning nisbatan ochiqligi tufayli axboriy manipulyatsiyalar uchun sezgir hududdir.

Asosiy muammolar:

- siyosiy barqarorlikning zaifligi;
- ijtimoiy tarmoqlar orqali dezinformatsiyaning tez tarqalishi;
- infratuzilmaning yetarli himoyalanmaganligi.

2.4. Tojikiston

Tojikistonning fundamental tahdidlari-chegara xavfsizligi, ekstremizm va narkotrafik.Davlat keskin choralar qabul qilayotgan bo‘lsa-da, iqtisodiy cheklovlar texnologik yondashuvni sekinlashtirmoqda.

2.5. Turkmaniston

Yopiq axborot makoni tufayli tashqi ta’sirlar cheklangan, biroq aynan bu holat kiberinfratuzilmaning rivojlanmasligi xavfini tug‘diradi.

3. MINTAQAVIY HAMKORLIK VA XAVFSIZLIK ARXITEKTURASI

Markaziy Osiyoda gibrid tahdidlarga qarshi hamkorlik quyidagi yo‘nalishlarda shakllanmoqda:

3.1. ShHT doirasidagi hamkorlik

ShHT axborot xavfsizligi bo‘yicha qo‘shma markaz tashkil etish tashabbuslarini ilgari surmoqda.

3.2. BMT va Yevroosiyo tuzilmalari bilan aloqalar

Mintaqa davlatlari BMTning terrorizmga qarshi kurash konvensiyalarini ratifikatsiya qilgan.

3.3. Markaziy Osiyo davlatlari o‘rtasida mintaqaviy integratsiya

2022–2024 yillarda davlat rahbarlari darajasida uchrashuvlar xavfsizlik bo‘yicha qo‘shma pozitsiyalarni kuchaytirdi.

4. AXBOROT MAKOZI VA KIBERXAVFSIZLIK TAHDIDLARI

4.1. Dezinformatsiya kampaniyalari

Mintaqa aholisining yuqori darajada ijtimoiy tarmoqlarga qaramligi axborot manipulyatsiyasini osonlashtirmoqda.

4.2. Kiberhujumlar dinamikasi

So‘nggi yillarda hukumat sahifalari, bank sektoriga qaratilgan kuchli DDoS-hujumlar kuzatilmoqda.

4.3. Sun’iy intellektning roli

AI asosidagi feyk-kontent yaratish gibrid operatsiyalarning samaradorligini oshirmoqda.

5. KELGUSI ISTIQBOLLAR VA TAVSIYALAR

Markaziy Osiyo mamlakatlarining tayyorligini oshirish uchun:

1. **Regional kiberxavfsizlik markazi** yaratish.
2. **Axborot savodxonligini oshirish** bo‘yicha ta’lim dasturlarini kuchaytirish.
3. **Transmilliy jinoyatchilikka qarshi qo‘shma bazalar** yaratish.
4. **Gibrid tahdidlar bo‘yicha integratsiyalashgan strategiya** ishlab chiqish.
5. **Sun’iy intellektdan himoya mexanizmlarini kuchaytirish**.

XULOSA

Tadqiqot shuni ko‘rsatadiki, Markaziy Osiyo mamlakatlarida gibrid tahdidlarga qarshi kurashish bo‘yicha asosiy siyosiy va institutsional asoslar shakllanmoqda. Biroq mintaqaning barqarorligi uchun yagona strategiya, qo‘shma monitoring tizimlari va kiberinfratuzilmani rivojlantirish zarur. Xavfsizlikning yangi paradigmasi-bu mintaqaviy integratsiyaning chuqurlashuvi, axborot makoni ustidan nazoratning yanada takomillashtirilishi va resurslarning birlashtirilishidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Hoffman, F. (2007). *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars.*
2. Laruelle, M. (2018). *China, Russia and Hybrid Threats in Central Asia.*
3. Kassenova, N. (2020). *Security Dynamics in Central Asia.* CAP Papers.
4. NATO CCDCOE Reports on Hybrid Threats (2019–2023).
5. UNODC. *Transnational Threats in Central Asia.*
6. O‘zbekiston Respublikasi “Kiberxavfsizlik to‘g‘risida”gi qonuni (2022).
7. Qozog‘iston Respublikasi Milliy xavfsizlik strategiyasi (2021).
8. EUvsDisinfo database and analytical reports (2020–2024).
9. Nye, J. (2011). *The Future of Power.*
10. ShHT rasmiy xavfsizlik deklaratsiyalari (2018–2023).